

Svar till Aleklett och Kullander

MARIAN RADETZKI

REPLIK I mitt anförande vid Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar (*Ekonomisk Debatt* 2006) kritiserade jag Peak Oil-företrädarnas tes om en resursbetingad snart förestående kulmen i världens oljeproduktion som påstås ska inträffa när hälften av de slutligt utvinnbara resurserna (URR) förbrukats. Min kritik baserade sig på läsning av ett antal skrifter som dessa företrädare publicerat sedan 2004. Den kan sammanfattas i fyra punkter:

- Företrädarna för Peak Oil beaktar regelmässigt blott fyndigheterna av konventionell olja vid beräkning av storleken på URR.
- URR visar en oregelbundet växande trend, och det går därför inte att fastslå när hälften förbrukats.
- Peak Oils oro för att nyupptäckt olja inte täcker den samtidiga oljeproduktionen är obefogad och grundar sig i att dess företrädare inte tar nödig hänsyn till apprecieringen av fynden under exploateringsens gång. Summan av nya upptäckter och appreciering är större än exploateringen; det är därför vi ser ständigt växande påvisade reserver.
- Peak Oil vägrar envetet att beakta de ekonomiska signaler som indikerar långsiktigt fallande produktionskostnader; med accentuerad knapphet borde vi se stigande kostnader.¹

Kjell Aleklets genmäle (Aleklett 2007)

berör egentligen blott den första av de fyra punkterna, och belyser en intressant positionsförskjutning hos Peak Oil. Så här tolkar jag hans budskap: ”Visst beaktar vi (numera) även okonventionella oljeresurser, titta bara på figuren som presenteras i genmålet.” Det är bra att vissa av Peak Oils företrädare numera blivit medvetna om de okonventionella resursernas betydelse. Positionsförskjutningen påminner om den ständiga framskjutningen av tidpunkten då peaken i världsproduktionen ska inträffa. Sedan många decennier har Peak Oils representanter sett en kulmen som konstant legat 5-10 år framåt i tiden. Aleklets figur bringar dock ingen klarhet i sammanhanget. Varken den eller framställningen i texten säger något om de okonventionella resursernas bidrag till total URR, och det är oklart hur produktionen från resursbasens skilda element beräknats. Framför allt säger figuren inget om när hälften av URR förbrukats, en kritisk uppgift enligt Peak Oil för att tidsbestämma produktionens kulmen.

I sin iver att peka på en omedelbart förestående peak framhåller Aleklett att 2006 års globala produktion steg med blott 0,19 miljoner fat om dagen jämfört med föregående år. Det är lite fuskigt. För årets första 11 månader var ökningen 0,77 miljoner fat per dag (IEA 2006), och då hör det till att OPEC sedan början av november håller igen för att kunna ta ut höga monopolpriser.

Det är rätt att jag diskuterar ”påvisade reserver” (*proved reserves*) i mitt inlägg, ett sedan lång tid väletablerat begrepp bland både geologer och ekonomer. Reserverna anger de väl kartlagda volymer som kan utvinnas vid aktuella priser och med dagens teknologi. Men

¹ Kostnaderna uttryckta i dollar har förvisso stigit med 25-30 procent mellan 2003 och 2005, men det förklaras av dollarns depreciering, och av den extrema investeringsboom som utlösts av prisuppgången på olja. Boomen har lett till kraftiga prisökningar på de varor och tjänster som nyttjas i investeringsprojekten.

Marian Radetzki är professor i nationalekonomi vid Luleå tekniska universitet. Fokus i hans forskning har legat på internationella energi- och råvarumarknader. radetzki@chello.se

reservernas storlek säger, som Aleklett påpekar, ingenting om takten i utvinningen. Den senare beror på tekniska förhållanden och framför allt på befintlig produktionskapacitet, en funktion av nedlagda investeringar. Aleklett har också rätt i att jag inte riktigt förstått de reservbegrepp han rör sig med, och jag blir inte klarare över innebörden av dessa begrepp efter läsningen av hans genmäle.

Däremot blir jag djupt imponerad (och något avundsjuk) över Aleklets odysseyer runt världen och över den hänryckning som hans "keynote speeches" synes orsaka hos högt uppsatta direktörer och chefer för framstående forskningsinstitut. Men vår debatt hade nog blivit mer konstruktiv om han ägnat större utrymme åt att bemöta min kritik.

Sven Kullanders replik (Kullander 2007) har inte fått mig att ändra ståndpunkt. Jag vidhåller att Kungl Vetenskapsakademien uttalat stöd för Peak Oils teser och jag tror att Aleklett håller med mig. Hur ska jag annars tolka formuleringarna i skriften *Om oljan* från Vetenskapsakademiens energiutskott (Kungl Vetenskapsakademien 2005)? Där står det bl a att läsa (mina kursiveringar): "nyupptäckterna av konventionell lättolja sedan flera decennier minskar. För närvarande produceras årligen c:a 30 miljarder fat, men det upptäcks endast 1/4 så mycket; reserverna minskar alltså snabbt" (s 2), eller "reserverna av

lättillgänglig olja är c:a 1200 miljarder fat, och *chansen att hitta ytterligare stora oljefält är liten*" (s 3), och slutligen "det tar 20 år att hinna mildra konsekvenserna av att den *lättillgängliga oljan sinar*" (s 4). De tio professorerna synes inte ha riktigt torrt på fötterna när de presterar dessa uttalanden.

Läsaren kan själv jämföra min kritik av Peak Oil i de fyra punkterna i inledningen av detta svar med citaten i föregående stycke. Betoningen på konventionell olja, på nyupptäckter men inte appreciering, och på att tillgångarna sinar, kunde ha tagits direkt från någon av Peak Oils publikationer. För mig är det helt uppenbart att Peak Oil-rörelsen varit framgångsrik med att få Vetenskapsakademien att anamma dess centrala ställningstaganden och teser.

REFERENSER

Aleklett, K (2007), "Peak Oil' är närmare sanningen än Radetzki's drömmar", *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 1, s 53-56.

Ekonomisk Debatt (2006), "Hur högt kan oljepriset bli?", Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar, *Ekonomisk Debatt*, årg 34, nr 7, s 64-80.

IEA (2006), *Oil Market Report*, 13 december 2006, International Energy Agency, Paris.

Kullander, S (2007), "Grundlösa påståenden om Kungl Vetenskapsakademien", *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 1, s 57.

Kungl Vetenskapsakademien (2005), *Om oljan*, Information från Kungl Vetenskapsakademiens energiutskott, oktober 2005, Kungl Vetenskapsakademien, Stockholm.